«РАСЛЫЙМ»
Татарстан Республикасы
мәгариф һәм фән министры
_____ И.Г.Һадиуллин
«___» _____ 2026 нчы ел

Рус телендә гомуми белем бирү оешмалары өчен 2027 нче елда «Туган (татар) телдәге әдәбият» фәненнән бердәм республика имтиханын уздыру материалларының күрсәтмә варианты

Демонстрационный вариант контрольных измерительных материалов для проведения в 2027 году единого республиканского экзамена по учебному предмету «Родная (татарская) литература» для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке

разработан федеральным государственным автономным образовательным учреждением высшего образования
«КАЗАНСКИЙ (ПРИВОЛЖСКИЙ) ФЕДЕРАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

подготовлен государственным бюджетным учреждением
«РЕСПУБЛИКАНСКИЙ ЦЕНТР МОНИТОРИНГА КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ»

утвержден МИНИСТЕРСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

Күрсәтмә вариантка аңлатма

Татар әдәбиятыннан бердәм республика имтиханының (БРИ) күрсәтмә варианты дәүләт йомгаклау аттестациясенә әзерләнүчеләргә, югары уку йортына керергә җыенучыларга йөз тотып төзелде. Шуны истә тотарга кирәк: әлеге вариант имтиханда тәкъдим ителәчәк биремнәрне тулысынча чагылдырмый. Аның төп максаты – укучыларга бердәм республика имтиханына мөстәкыйль әзерләнергә юнәлеш бирү.

Күрсәтмә вариант укучыларда контроль-үлчәү материалларының структурасы, биремнәрнең күләме, формасы, катлаулылык дәрәҗәсе (җиңел, уртача, авыр) турында гомуми күзаллау булдыруны күздә тота. Мөстәкыйль әзерлек барышында укучыларга файдалану өчен биремнәргә җаваплар да тәкъдим ителә. Киңәйтелгән җавапларны бәяләү критерийлары укучыларда һәм, гомумән, киң җәмәгатьчелектә бу сорауларга куелган таләпләр турында күзаллау булдыра, әзерлек процессында игътибар ителәсе мәсьәләләрне ассызыклый.

Әлеге мәгълүматлар укучыларга татар әдәбиятыннан бердәм республика имтиханына әзерләнү юлын формалаштырырга, камилләштерергә ярдәм итә.

Имтихан эшен башкару өчен күрсәтмә

Имтихан эшен башкару өчен 3 сәгать 30 минут (210 минут) вакыт бирелә. Татар әдәбиятыннан бердәм республика имтиханы биремнәре 3 бүлектән гыйбарәт.

Беренче һәм икенче бүлекләрдәге биремнәр тәкъдим ителгән әдәби текстларга эчтәлек һәм форма ягыннан анализ ясауны күздә тота. Текстларны башта игътибар белән уку, бары шуннан соң гына әсәргә яки тәкъдим ителгән өзеккә карата куелган сорауларга җавап бирә башлау мөһим.

Эпик яки драма әсәренә анализны үз эченә алган беренче бүлектә бер сүз яки сүзтезмә белән җавап язу юнәлешендә 7 бирем (1-7 биремнәр) һәм киңәйтелгән җавап таләп итүче 2 бирем (8-9 биремнәр) тәкъдим ителә.

Лирик әсәргә анализны үз эченә алган икенче бүлектә бер сүз яки сүзтезмә белән җавап язу юнәлешендә 5 бирем (10-14 биремнәр) һәм киңәйтелгән җавап таләп итүче 2 бирем (15-16 биремнәр) тәкъдим ителә.

Җавап язу барышында төгәл эш таләп ителә. Эпик һәм лирик әсәргә киңәйтелгән анализ таләп иткән биремнәргә җавап язганда темадан читкә китмичә, җавапны артык киңәйтмичә, 5-10 җөмлә күләмендә формалаштыру кирәк. Әмма бу сан якынча, шартлы, җавапны тикшерү барышында аның эчтәлегенә игътибар ителә. Беренче, икенче бүлекләрдәге сорауларга төгәл җавап табылмый икән, авырлык тудырган биремнәрне калдырып торырга, өченче бүлектәге биремне үтәргә, эшләнми калган биремнәргә соңыннан әйләнеп кайтырга мөмкин.

Өченче бүлек берсен сайлап алу мөмкинлеге булган өч биремне үз эченә ала. Алар әдәбиятның аерым чорларына яки әдипләр иҗатына, әдәби процесстагы үзенчәлек-хасиятләргә бәя бирүне күздә тота. Җавап бирү барышында биремнәрнең БЕРСЕНӘ генә сочинение формасында киңәйтелгән җавап язу сорала.

Катлаулылык дәрәҗәсенә карап, һәр биремгә бер яки аннан артык балл куела, ахырда бөтен баллар бергә кушылып, нәтиҗә чыгарыла.

Уңышлар телибез!

1 НЧЕ БҮЛЕК

Тәкъдим ителгән өзекне укыгыз һәм биремнәргә җавап бирегез.

. . . Ф а к и һ ә. Соң алай булгач, тагын ни кирәк инде? Кеше бармый торган җирмени ул? Кеше баргач, бергә-бергә күңелле дә булыр. Әйдә, өстеңә киен дә, барабыз. Мин дә хәзер киенеп чыгам. *(Кызуланып, уң як ишеккә кереп китә.)*

Х ә б и б р а х м а н *(ишеккә таба карап, үз-үзенә)*. Мин әле барам дип әйтеп бетерергә дә өлгерә алмадым, ә ул киенергә дә кереп китте. Нишләргә икән инде, шулай ук барырга туры килер микәнни? Әти орышмас микән? Без чыгып киткәнче кайтып керсә генә ярар иде. Бармый калыр идек. Хатын ул әтинең гадәте начар икәнне белми. Беркөнне Гали хаҗи Гаптерахманы белән чәйгә кергән өчен дә колагымны шулай итеп борып алды. *(Борып күрсәтә.)* Күзләремнән утлар күренде. Аны кешегә сөйләп йөреп булмый. «Әти колакны борды», – дип, хатынга әйтсәң, хатын хәзер ул: «Һәй, нәни бәби! Шул башың белән колагыңны бордырып торасыңмы?» – дип мыскыл итәргә тотына. *(Кесәсен капшап.)* Барабыз баруын да, әле кесәдә барырлык акча бар микән? *(Портмонетын алып, акчаларын өстәлгә бушатып саный.)* Унбиш тиен дә унбиш тиен – утыз тиен, тагын унбиш тиен, була кырык биш тиен. Тагын биш тиен, булды илле тиен; илле тиен дә егерме тиен, була җитмеш тиен. Тагын илле тиен. *(Бармаклары белән исәпләргә керешеп.)* Йөз, йөз ун, йөз егерме, булды бер сум да егерме тиен. Бусы өч тәңкә, барысы була... *(Янәдән исәпләп.)* Ике, өч, дүрт, дүрт сум да егерме тиен. *(Портмонетына сала.)* Өч тәңкәсенә билет алсак, каладыр бер сум егерме тиен. Анысы барырга-кайтырга булса; хәер, җитә икән җитүен, түлке бер дә барасы килми шул. Ичмаса, әти дә кайтмады. Әллә бармыйм микән? Ничек итеп бармый калырга? Ә, булды. Менә монда качып утырам да әти кайткач кына торып чыгам. *(Диван башына барып посып утыра. Факиһә килеп чыга.)*

Ф а к и һ ә *(үз-үзенә)*. Әле һаман теге уҗым бозавы киенеп чыга алмаган икән. Нишләп тора икән инде тагын? *(Сул як ишеккә кереп китә.)*

Х ә б и б р а х м а н *(башын бераз күтәреп карап, бик шатланып)*. Аллага шөкер, котылдым, күрмәде. Әти кайтыр инде.

Ф а к и һ ә *(ишектән чыгып)*. Анда юк, әллә кая киткән, шундый чакларда, анасы кыйнамасын дип качкан балалар шикелле, кача торган гадәте бар иде, бер-бер җирдә качып тормыймы? *(Эзләргә тотына. Почмакта тора торган кресло артларын карый; Хәбибрахман бу вакытта, балалар шикелле, башын эчкә яшерә. Факиһә килеп күрә дә, акрын гына көлеп, диванның икенче башына барып, аягы белән идәнгә тибеп кычкыра.)* Һәй, бәдбәхет! Күсе бар!

Х ә б и б р а х м а н. Һай! *(Сискәнеп сикереп тора.)*

Ф а к и һ ә *(мөстәһзианә көлеп)*. Һа, һа, һа! Анда син бар идеңмени? Мин белмәдем. Ул кадәр куркытмаган булыр идем. Анда ни эшләп утырасың?

Х ә б и б р а х м а н *(ни әйтергә дә аптырап торып)*. Акчам төште. Шуны аладыр идем.

Ф а к и һ ә. Нинди акча?

Хәбибрахман. Менә, театрга барырга акча җитә микән дип санап торадыр идем дә, берсе төшеп китте.

Факиһә. Шул гомердән бирле әле өстеңә киенмичә акча санап тордыңмы?

Хәбибрахман. Мин хәзер киенәм. Башыма бүрек киям дә тунымны гына киям. *(Кереп китә.)*

Факиһә *(кычкырып кала)*. Кара аны, анда да кәнәфи башына акчаңны төшермә, анда да күсе булыр. *(Көзге каршына килеп, шәлләрен, калфакларын төзәтә башлап.)* Ну, ир соң! Ир димәсәң, хәтере калырлык бар. *(Ишеккә карап.)* Биби! Биби! *(Биби чыга.)* Әткәй безне «кая киттеләр» дип сорасa, «кодаларга киттеләр» диген.

Биби. Ник, анда җизниләр киттеләр бит. Сез дә шунда барасызмыни?

Факиһә. Без театрга барабыз, әмма син шулай дип әйт.

Биби. Ярый, әйтермен. Бая җизни, син әйтә белмәссең дип, мине яңадан әйттереп карап маташа.

Факиһә. Әйтә белдеңме соң?

Биби. Ник белмәскә, белдем.

Факиһә. Йә әле, тагын әйтеп кара. Безне кая киттеләр диярсең икән?

Биби. Әллә белмәс дип беләсеңме? Мин инде аны Фатих абыйдан күптән өйрәнеп куйдым. Театрга киттеләр диярмен.

Факиһә. Һи, аңгыра! Җебегән авыз! Мин сиңа шулай дип әйтергә куштыммыни?

Биби. Ник, үзең әйттең ич: «Җизниләр кодаларга киттеләр, сез дә шунда барасызмы?» – дигәч, «Юк, без театрга барабыз», дип...

Г.Камал «Беренче театр»

Бер сүз яки сүзтезмә белән җавап таләп иткән биремнәргә җавабыгызны 1 нче номерлы җаваплар бланкына урнаштырыгыз. Биремнәргә җавабыгызны шушы бирем номерының уң ягына, *беренче шакмактан башлап*, сүз яки сүзтезмә рәвешендә языгыз. Һәр хәрефне аерым шакмакка ачык итеп языгыз. Сүзләр янына бернинди дә тыныш билгеләре куелмый һәм буш шакмаклар калдырылмый.

1 Сайланган әсәрнең кайсы әдәби төргә каравын ачыклагыз һәм җавапта языгыз.

Җавап: _____.

2 Әлеге әсәрнең кайсы әдәби жанрга каравын билгеләгез һәм җаваплар бланкына языгыз.

Җавап: _____.

3 Әлеге өзектә төп көлү объекты булган герой.

Җавап: _____.

4 Тәкъдим ителгән образларны һәм әсәр сюжетында аларны билгеләүче сыйфатларны тәңгәлләштерегез. Икенче баганадан беренче баганадагы образга туры килгән вариантны сайлап алыгыз.

Образлар:	Сыйфатлар:
А) Хәмзә бай; Ә) Факиһә; Б) Хәбибрахман.	1. Театрга баруны хуплый, кешедән калышмау аның гамәлләрен билгели; 2. Куркак, саран, «уҗым бозавы»; 3. Бөтен кешене куркытып яшәүдән тәм таба, яңалыктан курка.

Җавапта үзегез дөрес дип уйлаган җавап санын таблицадагы хәрефләргә туры китереп куегыз:

А	Ә	Б

5 Әсәрдәге Факиһә образы кайсы образ (герой) төренә карый?

Җавап: _____ .

6 Өзектә Факиһә белән Бибинең үзара сөйләшүе сурәтләнә. Аның әдәбият белемендәге атамасын языгыз.

Җавап: _____.

7 «Анда юк, әллә кая киткән, шундый чакларда, *анасы кыйнамасын дип качкан балалар шикелле*, кача торган гадәте бар иде, бер-бер җирдә качып тормыймы?» юлларында кулланылган тропның төрен билгеләгез һәм җаваплар бланкына языгыз.

Җавап: _____.

Киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне 2 нче номерлы җаваплар бланкында башкарыгыз. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, 5-10 җөмлә күләмендә эзлекле җавап языгыз. Автор позициясен ачыгыз, әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез. Биремгә җавап бирү барышында чагыштыру өчен китерелгән мисаллар ике әсәрдән дә ким булмаска тиеш. Бер үк авторның ике әсәрен мисалга китерергә дә мөмкин.

8 Әлеге өзектә Хәбибрахман образына хас нинди сыйфатлар ачыла?

9 Әлеге әсәрендә автор нинди проблемалар күтәрә, бу яктан ул кайсы әсәрләр белән аваздаш? Җавабыгызны мисаллар белән дәлилләп языгыз.

2 НЧЕ БҮЛЕК

Түбәндә тәкъдим ителгән өзекне укыгыз һәм биремнәргә җавап бирегез.

Күңелгә минем, туган як,
Бигрәк тә якын шул син.
Кырларың өстеннән искән
Җилләргә хәтле сусыйм.

Тезләнәм чишмәләреңә,
Бетми тик сусау гына.
Мин бәхетле бары тик син
Бәхетле булсаң гына.

Ник болай сагышлы иттең,
Бу кадәр мине соң син?!
Аерылып бер көн дә узмый,
Яңадан сиңа сусыйм.

Ник болай гомерем буена
Бетмәгән сусау икән?
Сусаудан янган күңелгә
Су салып торсаң икән.

С.Хәким «Сусау»

Бер сүз яки сүзтезмә таләп иткән биремнәргә җавабыгызны 1 нче номерлы җаваплар бланкына урнаштырыгыз. Биремнәргә җавабыгызны шушы бирем номерының уң ягына, *беренче шакмактан башлап,* сүз яки сүзтезмә рәвешендә языгыз. Һәр хәрефне аерым шакмакка ачык итеп языгыз, сүзләр янына бернинди дә тыныш билгеләре куймагыз.

10 Әлеге шигырьнең кайсы әдәби төргә каравын билгеләгез.
Җавап: _____.

11 Шигырьнең икенче строфасында туган җир матурлыгын, лирик геройның аңа булган мәхәббәтен ачарга ярдәм иткән образны табыгыз.
Җавап: _____.

12 Әлеге шигырьнең жанрын билгеләп языгыз.
Җавап: _____.

13 Тәкъдим ителгән исемлектән шигырьнең өченче строфасында кулланылган өч тел-сурәтләү чарасын яки алымын сайлап алыгыз. Дөрес дип уйлаган төшенчәләр алдына куелган саннарны үсә бару тәртибендә сайлап алып языгыз.

1. Метафора;
2. Риторик сорау;
3. Кабатлау;
4. Инверсия.

Җавап: _____.

14 «*Күңелгә минем, **туган як**, / Бигрәк тә якын шул син*» юлларында кулланылган тел-сурәтләү чарасының төрен билгеләгез һәм җаваплар бланкына языгыз.

Җавап: _____.

Киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне 2 нче номерлы җаваплар бланкында башкарыгыз. Биремнең номерын күрсәткәннән соң, 5-10 җөмлә күләмендә җавап языгыз. Автор позициясен ачыгыз, әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дә дәлилләгез. Биремгә җавап бирү барышында чагыштыру өчен китерелгән мисаллар ике әсәрдән дә ким булмаска тиеш. Бер үк авторның ике әсәрен мисалга китерергә дә мөмкин.

15 Шигырьгә таянып, «*Сусаудан янган күңелгә / Су салып торсаң икән*» юлларына салынган мәгънәне аңлатып языгыз.

16 Шигырьдә лирик геройга хас сыйфатларны ачыклагыз. Мондый тип лирик герой тагын кайсы авторларның шигырьләрендә урын ала? Җавабыгызны дәлилләгез.

3 НЧЕ БҮЛЕК

3 нче бүлектә тәкъдим ителгән биремнәрнең бары тик БЕРСЕН генә сайлап алып, 2 нче номерлы җаваплар бланкында башкарыгыз. Үзегез сайлаган биремгә, әдәби материалга таянып, киңәйтелгән җавап языгыз. Куелган проблемаларны, автор позициясен үзегез аңлаганча ачыклап, тулы җавап бирүегез сорала. Әсәр текстына таянып, үз фикерегезне дәлилләгез. Сочинениенең төзелешен уйлагыз, эзлеклелекне саклагыз, анализ барышында теоретик төшенчәләргә таяныгыз. Сочинениенең күләме 150 сүздән дә ким булмаска тиеш, 100 сүздән дә ким булган очракта сочинение 0 балл белән бәяләнә. Җаваплар бланкында сайлап алган биремнең номерын күрсәтегез.

17.1 Каюм Насыйриның «Әбүгалисина» повестенда Әбүгалисина һәм Әбелхарис образларына чагыштырма характеристика бирегез.

17.2 Габдулла Тукай иҗатында күтәрелгән проблемалар. Фикерләрегезне мисаллар белән дәлилләгез.

17.3 Туфан Миңнуллинның «Әлдермештән Әлмәндәр» драмасында автор фикере. Фикерләрегезне мисаллар белән дәлилләгез.

ТАТАР ӘДӘБИЯТЫННАН

БЕРДӘМ РЕСПУБЛИКА ИМТИХАНЫ ЭШЕН БӘЯЛӘҮ СИСТЕМАСЫ

Бер сүз яки сүзтезмә белән җавап таләп иткән биремнәргә җаваплар

Биремнең саны	Җавабы
1	Драма төре / Драматургия
2	Комедия
3	Хәбибрахман
4	312
5	Ярдәмче
6	Диалог
7	Чагыштыру
10	Лирик төр < Поэзия
11	Чишмә / Чишмәләр
12	Күңел лирикасы
13	124
14	Риторик эндәш

КИҢӘЙТЕЛГӘН ҖАВАПЛАРНЫ ТАЛӘП ИТҮЧЕ БИРЕМНӘРНЕҢ ҮТӘЛЕШЕН ТИКШЕРҮ ҺӘМ БӘЯЛӘҮ КРИТЕРИЙЛАРЫ

Игътибар! «2 нче санлы биремнәр бланкының җавапларны тикшерү беркетмәсе»ндә җавапларга балл куйганда, шуны истә тотарга кирәк: **җавап булмаган очракта** (имтихан бирүче бу биремне эшли дә башламаган булса, бернинди язма да булмаса), беркетмәгә **«Х»** куела, **«0»** куелмый.

Киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне (5-10 җөмлә күләмендә) бәяләү

5-10 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Критерий	Балл
1. Фикер тирәнлеге һәм җавапның дәлилләнгән булуы	
а) имтихан тапшыручы укучы биремнең үзенчәлегенә төшенгән: сорауны аңлап җавап биргән, автор позициясен ачкан, үз фикерен дәлилләгән, фактик хаталар юк	**3**
б) имтихан тапшыручы укучы сорауга җавап бирә, ләкин җавабын нигезләп бетерә алмый / яки җавабын әсәрнең кыскача эчтәлеген сөйләү белән генә чикли / яки җавапта бер фактик хата күзәтелә	**2**
в) имтихан тапшыручы сорауга өстән генә җавап бирә, үз фикерен күрсәтә, әмма автор позициясен төгәлләштереп бетерә алмый, җавап хаталы һәм төгәл түгел / яки 2 фактик хата ясалган	**1**

г) укучы сорауга бөтенләй җавап бирмәгән / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны язган / яки 3 һәм аннан да күбрәк фактик хата ясалган	**0**
2. Җавапның сөйләм нормаларына туры килүе	
а) Җавапта бер генә сөйләм хатасы бар	**1**
б) җавапта сөйләм хаталары бердән артык	**0**
Иң югары балл	**4**

Чагыштырма планда киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне (5-10 җөмлә күләмендә) бәяләү

5-10 җөмлә күләмендәге киңәйтелгән җавапны таләп итә торган бирем. Җавапка билгеләнгән күләм шартлы, ул сорауның катлаулылыгына һәм эчтәлегенә бәйле. Укучы сорауга эчтәлеге ягыннан тулы җавап язарга, әмма үз җавабын мөмкин булган кадәр кыска формалаштырырга тиеш.

Җавапны тикшерү барышында беренче критерий буенча 0 балл куелса, җавап икенче критерий нигезендә тикшерелеп тормый.

Критерий	Балл
Тәкъдим ителгән әсәрнең әдәби контекстка кертелүе һәм җавапның нигезләнгән булуы	
а) имтихан тапшыручы биремнең үзенчәлеген аңлый: әдәби контекстка куелган таләпне үтәп, төшенеп җавап бирә (күтәрелгән тема, проблема яки мотив, образ, әдәби чаралар һәм алымнар чагылышын тапкан ике-өч әсәрне һәм язучыны атый), сорауга төгәл җавап биргән, тиешле дәлилләр белән фикерен раслап бара, фактик хаталар ясамый	**4**
б) имтихан тапшыручы җавабында әдәби контекстны өлешчә файдалана (1 позиция), чагыштыруга өлешчә нигезләмә бирә (авторларны һәм әсәрләрен генә санап чыга), 2 әсәрнең исемен атый / яки җавапта 1 фактик хата ясый	**3**
в) имтихан тапшыручы җавабында әдәби контекстны өлешчә файдалана (1 позиция), чагыштыруга өлешчә нигезләмә бирә (авторларны һәм әсәрләрен генә санап чыга), 1 әсәрнең исемен атый / яки җавапта 2 фактик хата ясый	**2**
в) имтихан тапшыручы җавабында әдәби контекстны өлешчә генә файдалана (1 позиция), чагыштыруга нигезләмә бирми (авторларны яки әсәрләрнең исемнәрен дә күрсәтми) / яки эчтәлеге ягыннан нигезләнгән җавапны язмый / яки җавапта 3 фактик хата ясый	**1**
г) укучы сорауга бөтенләй җавап бирми яки язмасының эчтәлеге биремгә туры килми / яки җавапта 3тән артык фактик хата ясый	**0**
Иң югары балл	**4**

Киңәйтелгән җавап таләп иткән биремнәрне (сочинение форматында) бәяләү

3 нче бүлекнең бирем җаваплары биш критерий ярдәмендә бәяләнә, шулар арасында иң мөһиме, әһәмиятлесе булып беренчесе – эчтәлек санала. Тикшерү барышында җавапның эчтәлеге 0 балл белән бәяләнгән очракта бирем эшләнмәгән булып санала һәм **алга таба тикшерелми**. Калган (2, 3, 4, 5) бәяләү аспектлары буенча 2 нче биремнәрнең җавапларын тикшерү бланкына 0 балл куела.

Тикшерү барышында беренче позициянең баллы беркетмәнең 7 нче баганасына, икенче позициянеке – 8 нче баганага, өченче позициянеке – 9 нчы баганага, дүртенче позициянеке – 10 нчы баганага, бишенче позициянеке – 11 нче баганаларга куела.

3 нче өлешнең биременә җавапны бәяләгәндә, язылган иншаның күләме исәпкә алына. Укучыларга 150 сүздән ким булмаган күләмдәге текстны язу тәкъдим ителә. Әгәр инша тексты 100 сүздән ким булса, мондый эш үтәлмәгән дип санала һәм «0» балл белән бәяләнә.

1. Җавапның төгәллеге, тирәнлеге, дәлилләнгән булуы	**Балл**
а) укучы сорауны аңлап, төгәл җавап бирә, автор позициясенә нигезләнеп, үз фикерен җиткерә ала, соралган төп үзенчәлекләрне билгели, мисаллар ярдәмендә ныгыта, анализлау сәләтен күрсәтә, җавабын дәлилли, фактик хаталары юк	**3**
б) укучы сорауны тулаем аңлап та, җавап бирү барышында гомуми җөмләләр белән чикләнә, мисаллар белән ныгытып, төгәл җавап бирми / яки 1-2 фактик хата күзәтелә	**2**
в) сорауга җавап өстән-өстән генә, бик гади аңлатыла, әдәби-теоретик төшенчәләр ярдәмендә ныгытылмый / яки 3-4 фактик хата күзәтелә	**1**
г) укучы сорауга бөтенләй җавап бирми / яки эчтәлеге ягыннан сорауга туры килми торган җавапны яза / яки 4 тән артык фактик хата күзәтелә	**0**
2. Әдәби-теоретик төшенчәләрне аңлау, алар белән эшләү дәрәҗәсе	**Балл**
а) әсәрне анализлау яки чорга характеристика бирү барышында әдәби-теоретик төшенчәләр аңлап, урынлы кулланыла, җавап теоретик яктан югары дәрәҗәдә язылган	**2**
б) имтихан тапшыручы әдәби-теоретик төшенчәләрне аңлый, әмма әдәби материалга анализда аларны куллану барышында 1 төгәлсезлек күзәтелә	**1**
в) укучы әдәби-теоретик төшенчәләрне дөрес кулланмый яки әдәби-теоретик төшенчәләрдән мәгълүматлы түгел, әдәби материалга анализда аларны куллану барышында 1 дән артык хата ясый	**0**
3. Җавапның, әдәби текстларны кулланып, нигезле, дәлилләнгән булуы	**Балл**
а) җавап мисаллар ярдәмендә ныгытыла, соралган әсәр (әсәрләр) җитәрлек күләмдә файдаланыла (өзекләр китерелә, кыскача эчтәлек сөйләнә, текстның микротемаларына мөрәҗәгать ителә, әсәрләргә	**3**

сылтамалар бирелә һ.б.)	
б) җавап бирү барышында әсәрне (әсәрләрне) файдаланып та, җавапны дәлилли алмый, мисаллар нигезле түгел / яки текстның бу җавапны дәлилли торган өлешләре файдаланылмый	**2**
в) җавапта әсәрнең (әсәрләрнең) турыдан-туры эчтәлеге генә урын ала	**1**
г) җавап бирү барышында әсәр (әсәрләр) бөтенләй файдаланылмый, нигезләнми	**0**
4. Җавапның эзлеклелеге, фикерне җиткерү мөмкинлеге	**Балл**
а) җавап логик яктан эзлекле языла, фикерләр үзара бәйләнештә бирелә, төгәл җиткерелә	**3**
б) җавапның мәгънәви өлешләре үзара логик яктан эзлекле языла, әмма аерым кабатлаулар, төгәлсезлекләр күзәтелә	**2**
в) җавап эзлекле булып та, фикер еш кабатлана, төп темадан читкә киткән урыннар күзәтелә	**1**
г) җавап логик яктан эзлекле язылмаган, эзлеклелек тупас бозылган, җавапта гомуми мантыйк юк	**0**
5. Җавапның әдәби сөйләм нормаларына туры килүе	**Балл**
а) сөйләм хаталары юк яки 1 сөйләм хатасы ясалган	**3**
б) 2-3 сөйләм хатасы күзәтелә	**2**
в) 4 сөйләм хатасы ясалган	**1**
г) сөйләм хаталары бик күп (5 яки аннан да артык) булып, фикерне аңлауда кыенлыклар тудыра	**0**
Иң югары балл	***14***

2027 нче елда татар әдәбиятыннан уздырылачак бердәм республика имтиханының гомуми планы

Биремнәрнең язмада һәм җавап бланкындагы

Катлаулылыгы ягыннан:

Б – база белем (үтәлеше якынча 60 % – 90 %);
Ө – өлешчә катлауландырылган (40 % – 60 %);
К – катлаулы (40 % тан кимрәк).

Имтихан эшенең планына белемне тикшерү өчен биремнәр туплана. Белем дәрәҗәсе кодификаторга тупланган эчтәлектән чыгып кына тикшерелә. Татар мәктәпләре һәм гимназияләре укучылары өчен тәкъдим ителгән кодификатордагы эчтәлекне 2 блокка тупларга мөмкин.

1 нче блок эпик әсәрләрдән алынган 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5, 5.1, 5.4, 5.5, 5.12, 5.13, 5.14, 5.15, 5.16, 6.1 һәм драма әсәрләреннән алынган 4.9, 4.10, 4.11, 5.3, 5.17, 6.3 өзекләрдән тора.

2 нче блокка XX йөздә иҗат ителгән шигъри әсәрләр кертелгән: 4.6, 4.7, 4.8, 5.2, 5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 5.10, 5.11, 5.18, 6.2.

№	Биремнәр-нең номеры	Белемнәр-не тикшерү коды	Кодификатор буенча эчтәлек элементларын тикшерү коды	Биремнәрнең катлаулылык дәрәҗәсе	Биремне үтәгән өчен максималь балл	Биремне үтәү өчен бирелгән якынча вакыт (минут-ларда)
1 БҮЛЕК						
1	1	1.1	**1 нче блок**	Б	1	3
2	2	1.1	**1 нче блок**	Б	1	3
3	3	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
4	4	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
5	5	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
6	6	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
7	7	1.2	**1 нче блок**	Б	1	3
8	8	1.3	**1 нче блок**	Ө	4	21
9	9	1.4	**1 нче блок**	Ө	5	21
2 БҮЛЕК						
10	10	2.1	**2 нче блок (5.4)**	Б	1	3
11	11	2.1	**2 нче блок**	Б	1	3
12	12	2.1	**2 нче блок**	Б	1	3
13	13	2.1	**2 нче блок**	Б	1	3
14	14	2.1	**2 нче блок**	Б	1	3
15	15	2.2	**2 нче блок**	Ө	4	21
16	16	2.3	**2 нче блок**	Ө	5	21

3 БҮЛЕК						
17	17.1	3.0	**XX йөз башына караган әсәрдән**	К	15	120
18	17.2		**XX йөзнең икенче яртысы әдәбиятына караган әсәрдән**			
19	17.3		**XX-XXI гасыр чиге әдәбиятына караган иҗаттан**			
Биремнәрнең гомуми саны – **17**. Катлаулылык дәрәҗәсенә карап: б. – **12**, өлешчә катлауландырылган – **4**, катлаулы – **1**. Эшкә максималь балл **– 42.** Имтихан эшен башкару вакыт **- 210 минут**						